

Pirmo reizi zaudējumus piedzīs no maksātnespējas administradora

Autors: **Sergejs Rudāns, Zvērināts advokāts, Zvērinātu advokātu birojs COBALT**

Datums: **15.08.2018**

Izdevums: **Dienas Bizness**

Rubrika: **Viedokļi un analīze**

Augstākā tiesa ir pieņēmusi spriedumu par zaudējumu piedziņu no maksātnespējas administradora sakarā ar nodrošinātā kreditora (bankas) interešu aizskārumu. Tiesas piespriedie zaudējumi sasniedz 1 300 000 eiro. Ciktāl ir zināms ZAB COBALT, tā ir pirmā šāda veida lieta Latvijas vēsturē. Īsumā lietas būtība ir šāda. Banka izsniedza sabiedrībai aizdevumu, kas bija nodrošināts ar pirmās kārtas hipotēkām un komerckīlu. Faktiski par labu bankai bija ieķīlāta visa aizņēmēja manta. Pusotru gadu aizņēmējs pildīja savas saistības, bet vēlāk tam tika pasludināts maksātnespējas process. Kaut arī aizņēmējs ilgstošu laiku veica ikmēneša maksājumus bankai un aizdevums bija ieģrāmatots aizņēmēja bilancē, administrators nav atzinis bankas pieteikto nodrošināto prasījumu. Banka pārsūdzēja šo administradora atteikumu tiesā, kas noraidīja sūdzību. Tāpēc banka cēla prasību par sava prasījuma atzīšanu.

Pirmās instances tiesa atzina bankas nodrošināto prasījumu gandrīz četru miljonu eiro apmērā. Taču divainā kārtā pēc šāda bankai labvēlīga sprieduma pasludināšanas administrators panāca to, ka tiesa atcēla piemēroto prasības nodrošinājumu, kā rezultātā administratoram radās iespēja pārdot aizņēmēja aktīvus. Īsā laikā tas arī tika izdarīts. Visa izsolēs iegūtā naudas summa tika izmaksāta citiem kreditoriem. Savukārt banka nesaņēma nevienu centu, kaut arī pārdotā manta bija ieķīlāta par labu bankai. Lielā ātrumā aizņēmējs tika likvidēts, un šī iemesla dēļ tiesas process par bankas prasījuma atzīšanu tika izbeigts.

Tomēr banka nepadevās un vērsās tiesā ar prasību pret administratoru. Pēc pieciem tiesvedības gadiem taisnība uzvarēja, un tagad banka var piedzīt no vainīgā administradora kaut vai daļu no nodarītajiem zaudējumiem. Augstākā tiesa savā spriedumā paudusi vairākas atziņas, kas stiprinās nodrošināta kreditora aizsardzību maksātnespējas procesā.

Pirmkārt, administrators mēģināja aizstāvēties pret bankas prasību, apgalvojot, ka nedz Maksātnespējas kontroles dienests (iepriekšējais nosaukums Maksātnespējas administrācija), nedz maksātnespējas procesu uzraugošā tiesa nekonstatēja viņa pārkāpumus. Augstākā tiesa noraidīja šādu administradora iebildumu, paskaidrojot, ka tiesa un Maksātnespējas kontroles dienests, izskatot par administratoru iesniegto sūdzību, nedrīkst izlemēt jautājumu par kreditora prasījumu pēc būtības, t.i., šim institūcijām ir visai ierobežota kompetence. Tāpēc strīdus starp kreditoru un maksātnespējīgo sabiedrību var izšķirt tikai parastā (t.i., prasības tiesvedības) kārtībā.

Otrkārt, tiesa, kas izlēma par administratoru iesniegto sūdzību, pretēji Civilprocesa likumam nekonstatēja strīda esamību ar banku par nodrošināto prasījumu. Administrators vairākkārtēji atsaucās uz šo apstākli, cerot ar šo formālo argumentu panākt prasības noraidīšanu. Pēc administradora viedokļa, ja maksātnespējas procesu uzraugošā tiesa nenodibināja strīda esamību, šāds strīds nemaz nepastāvēja, un attiecīgi bankas prasījums bija pirmsšķietami nepamatots. Taču Augstākā tiesa norādīja, ka šāda strīda esamību var konstatēt arī tiesa, kas izskata kreditora prasību par viņa prasījuma atzīšanu. Proti, kreditora un maksātnespējīgā parādnieka strīds ir objektīvs stāvoklis, un tas nepazūd tikai tāpēc, ka tiesa aizmirsa pieminēt to lēmumā par sūdzību par administradora darbībām.

Treškārt, administrators apgalvoja, ka viņš nav atbildīgs par nodarītajiem zaudējumiem, jo aizņēmējs tika likvidēts uz kreditoru sapulces lēmuma pamata. Secīgi administratoram šis lēmums bija saistošs, un viņš nevarēja rīkoties citādi. Augstākā tiesa pareizi atzīmēja, ka kreditoru sapulci sasauca pats administrators, līdz ar to viņam ir jāuzņemas atbildība par savas rīcības sekām. Turklāt zaudējumus bankai radīja nevis aizņēmēja izslēgšana no komercreģistra, bet iepriekš notikušā mantas pārdošana un naudas sadalīšana starp citiem kreditoriem.

Ceturtkārt, Augstākā tiesa atzina, ka administrators nav tiesīgs citu kreditoru prasījumu apmierināšanai izmantot ieņēmumus no ieķīlātās mantas pārdošanas, ja joprojām turpinās tiesas strīds ar nodrošināto kreditoru. Šāda atziņa saskan ar Satversmes tiesas viedokli, ka maksātnespējas procesa ātrums nevar būt pašmērķis un tā dēļ nedrīkst tikt pieļauti būtiski kreditora tiesību aizskārumi. Nevar runāt par maksātnespējas procesa efektivitāti, ja citu kreditoru prasījumi tiek apmierināti, kamēr netiek ņemtas vērā tāda kreditora intereses, kura prasījums ir nodrošināts ar ķīlu. Ar šo spriedumu Augstākā tiesa ir radījusi precedentu, kas turpmāk ļaus efektīvāk aizstāvēt nodrošināto kreditoru intereses maksātnespējas procesos.